

Könyvtári ismeretek alapképzésben résztvevő hallgatóknak

2014

Készítette:

Tamásné Fekete Adrienn

AZ ELŐADÁS FŐ KÉRDÉSEI

Hol találhatóunk hiteles információt?

Hogyan találhatjuk meg könnyen és gyorsan a hiteles és releváns információt / dokumentumot?

Hogyan használhatjuk föl más alkotók gondolatait, műveit?

A tudományos ismeretszerzés / kutatás mai problematikája

Nehézségek – kihívások:

- a tudomány sajátosságaiból adódó problémák;**
 - a válogatás / értékelés nehézségei;**
 - a hozzáférés lehetőségei.**
-

A tudományok fejlődésének sajátosságaiból adódó problémák

- 1. A tudományok mai jellemzői**
 - 2. A tudományos kommunikáció és eszközei**
 - 3. Kutatók és kutatóközösségek**
-

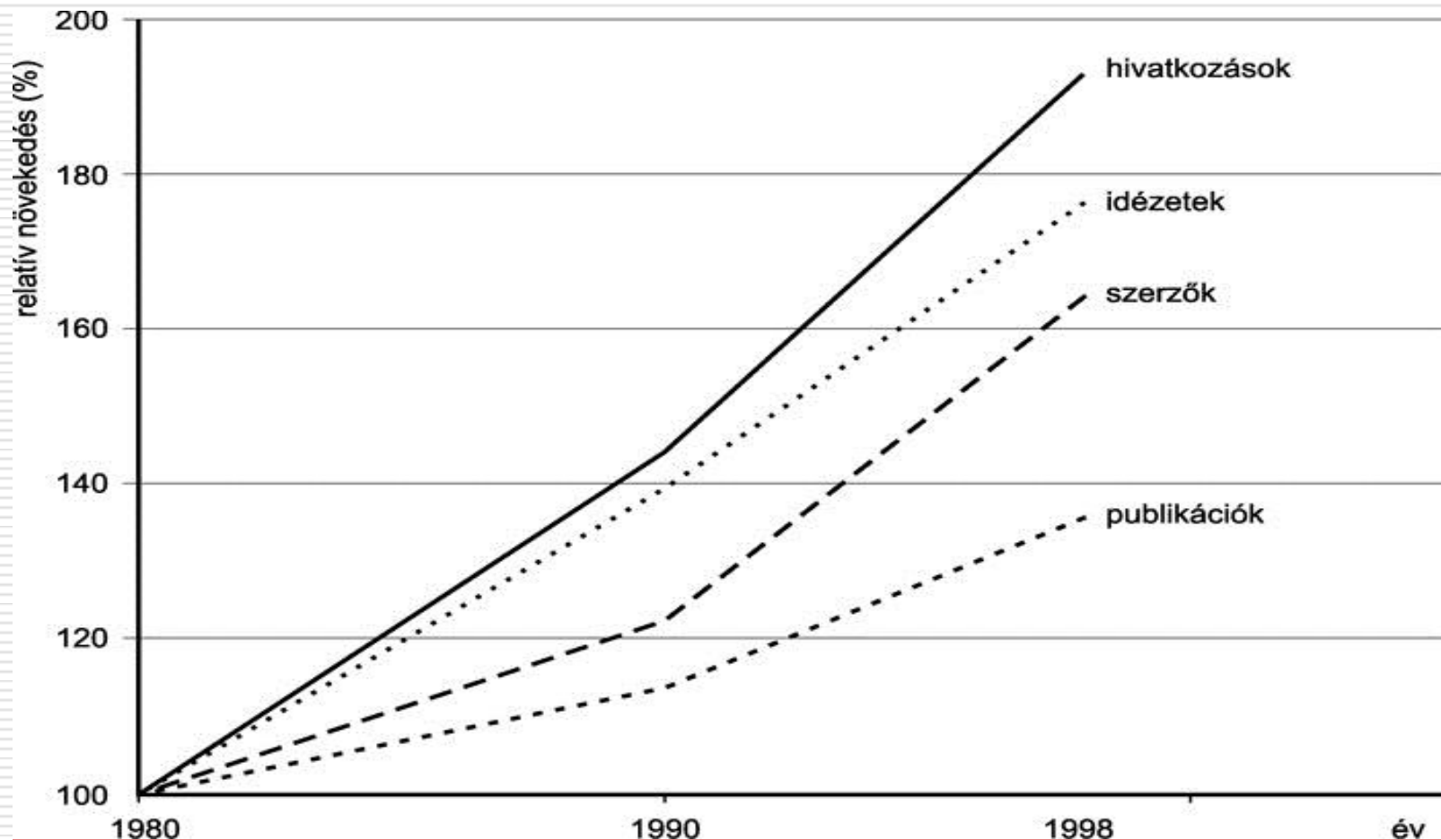
1. A tudományok fejlődési sajátosságaiból adódó általános problémák

- a tudomány termelési ágga válik → exponenciális növekedés 1665 óta: ma több mint félmillió élő tudományos folyóirat van, a növekedés kétszereződési ideje tudományterülettől függően 5-15 év,
- a tudomány kortársisága: minden valaha élt 9 kutató közül 8 kortársunk – a tudomány növekedésének üteme: $T \sim 15$ év, egy kutató aktív életkora: ~ 45 év → ez ~ 3 kétszerezési idő, tehát a tudományos ismeretek egy kutató életében $3 \times 2 = 6$ -szorosára nőnek*;
- a szakirodalom szóródása: a legrelevánsabb folyóiratokból (magfolyóiratok) indulva az egymásra következő zónákban található folyóiratok (határterületek) száma úgy aránylik egymáshoz, mint $1:n:n^{2*}$;
- a szakirodalom elévülése: egy témakör szakirodalmának felezési ideje azt a sebességet méri, amellyel a hivatkozások gyakorisága, a szakirodalom felhasználásának mértéke a felére csökken*;
- a cyber információs és kommunikációs technológia hatására paradigmaváltás történik: célzottan létrehozott adatok (pl. egy szócikk az Encyclopedia Britannica-ban vagy a Wikipédiában, egy feltöltött fotó); + a felhasználó internetes tevékenységével generált adatok (pl. egy fotó lájkolása, a barátként való bejelölés a Facebook-on, vagyis az adatáram, amit a kattintgatásunkkal generáltunk és láthatóvá válik; + a valós életben / világban folytatott tevékenységeink képezik az adatokat, válnak digitálissá, s kerülnek föl az internetre (pl. iPhone meg más megoldások révén)**.

* Price, Derek de Solla: *Kis tudomány – nagy tudomány.* – Bp. : Akad. K., 1979. – (Korunk tudománya)

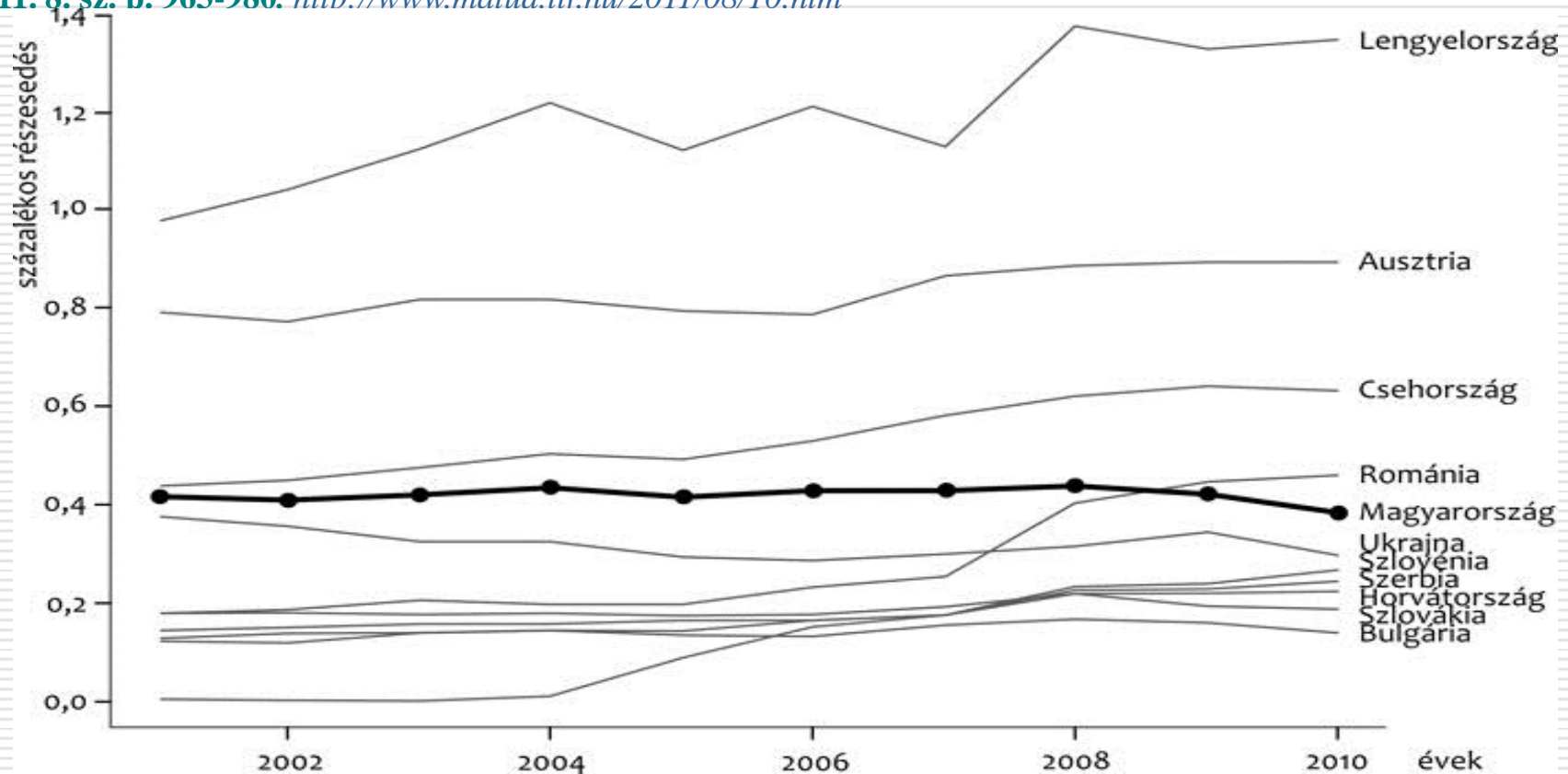
** Barabási Albert László: *Behálózva – a hálózatok új tudománya.* – Bp. : Magyar Könyvklub, 2003

A publikációk, szerzők, hivatkozások és idézetek számának relatív növekedése
Forrás: Wolfgang Glänzel: A tudománymetria hét mítosza – költészet és valóság. – In:
Magyar tudomány, 2009. 8. sz. p. 954-964. <http://www.matud.iif.hu/09aug/09.htm>

Magyarország tudományos publikációs aktivitása a régióban

Forrás: Kampis György – Soós Sándor – Gulyás László: A magyar tudomány intézményi szerkezete és kompetenciái, 2001–2010 a Reuters-Thomson – ISI Web of Science adatbázis alapján. – In: *Magyar Tudomány*, 2011. 8. sz. p. 963-980. <http://www.matud.iif.hu/2011/08/10.htm>

Kutatásmódszertani tanácsok

- ❑ a szakirodalom kutatására, olvasására, feldolgozására / a probléma saját szavainkkal való megfogalmazására fordítsuk a legtöbb időt;
 - ❑ az első lépés a megfelelő bibliográfiáknak és adatbázisoknak, a könyvtárak közös katalógusainak, cikkadatbázisainak az átnézése legyen;
 - ❑ az olvasást / kutatást mindig a legfrissebb szakirodalommal kell kezdeni;
 - ❑ érdemes a legfrissebb összefoglaló munkákból kiindulni;
 - ❑ időt spórolhatunk meg a szemlék, referátumok, tömörítvények használatával;
 - ❑ a legtöbbet idézett tudományos publikáció / könyv, folyóirat stb. és kutató olvasása megkerülhetetlen – statisztikailag a legjobb minőséget képviselik;
 - ❑ a magfolyóiratok tartalmazzák a legtöbb releváns cikket, információt;
 - ❑ egy adott téma irodalmát nem csupán az erre specializálódott folyóiratokban / kutatóintézetek műhelyeiben (honlapján) találjuk meg → érdemes a határterületek irodalmában is kutatni;
 - ❑ egy témát akkor tudunk a legteljesebben kibontani, kreatívan szemlélni, ha figyelembe vesszük a határterületek irodalmát is;
 - ❑ ne feledkezzünk meg róla, hogy az eltérő tudományterületeknek, -szakoknak különböző az elévülési ideje.
-

2. A tudományos kommunikáció

A tudomány fejlődésének, előrehaladásának legfőbb sajátossága az, hogy kommunikációs folyamat; a tudományos közösség leglényegesebb tulajdonsága az interaktivitás (tudományos közösségben folyik minden tevékenység), a kritikai szellem, a létrehozott szellemi termék a publikálással kerül törvényesen a tudós birtokába.

- ❑ Isaac Newton: „ha valamivel is messzebbre láttam másoknál, ez csak azért volt, mert óriások vállain álltam”;
- ❑ Francis Crick Nobel-díjas (a DNS szerkezetének felfedezője [1962] James D. Watsonnal és Maurice Wilkins-szel): „a kommunikáció a tudomány lényege”.

A tudományos kutatás, mint információs, kommunikációs rendszer folyamata:
kutatás → láthatatlan kollégium: kongresszusok, levelezés, preprintek → a tudományos mű megírása → szerkesztőség → lektorálás: bíráló, értékelés → módosítás: végleges mű → szerkesztőség → a mű megjelenése → terjesztés → értékelés, bíráló → a mű / kutató tudományos eredményének befogadása: idézet, bíráló, vita → újabb eredmény.

A tudományos kommunikáció eszközeinek változása

- formális csatornák: szakkönyvek, tudományos folyóiratok, különlenyomatok;
- informális csatornák: tudományos összejövetelek előadásai, jelentések (reportok), értekezések, disszertációk, preprintek, postprintek, konferencia anyagok, videófelvevételek (a publikált eredmények 90%-át a formális kommunikálás előtt informális csatornákon teszik közzé);
- elektronikus dokumentumok (folyóiratok: előnyök – hátrányok);
- cyber-infrastruktúra → MINŐSÉGI VÁLTOZÁSt eredményez: a digitális eszközpark a számítástechnika fogalmai, módszerei és tételei szervesen beépülnek az adott tudományterület művelésének szövetébe, új szakmai „minőségeket” hozva létre* → a tudomány igényei érdekében fejlesztett informatikai közművek stratégiai kérdéssé is váltak:
 - elindulnak a szervezett, nagy intézményi kapacitásokat összeépítő tudományos célú feldolgozó-hálózatok, az ún. gridek és folyamatossá válik a grid-architektúra informatikai innovációja;
 - létrejönnek az új típusú, a tárolást és az elérést biztosító szakosított célintézmények, az ún. science centerek, tudományos központok → a tudományos munka folyamatában a birtoklás helyett a hozzáférhetőség válik kulcskérdéssé.

* A '2020 tudománya felé' (Towards 2020 Science) – a jelentésben az elkövetkező évek legfontosabbnak tartott tudományos trendjeit és feladatait fogalmazta meg a tudósközösség.

URL: <http://research.microsoft.com/towards2020science/>

Kutatásmódszertani tanácsok

- ❑ **Az, hogy megjelenik a cyber-infrastruktúra, még nem vetendő el a formális és informális csatornákon keresztül érkező eredmények, a hagyományos, nyomtatott formátumoknak is megvan a sajátos szerepe (pl. a friss összefoglaló műveknek vagy egy új tudományterület nyomtatott formájú összegző kifejtésének – felsőoktatásban tanulók számára), mint ahogy pl. a konferenciák előtt / után a láthatatlan kollégium tagjainak kiosztott preprinteknek / postprinteknek vagy az élőbeszédnek (konferenciák videófelvevételei).**
 - ❑ **A cél a bármilyen formátumú mű fellelése, belőle a releváns ismeret / információ „kinyerése”.**
 - ❑ **A kutatás megtervezésénél egyre fontosabbá válik a frissesség, az új eredmények folyamatos figyelembe vétele.**
-

3. Kutatók és kutatóközösségek

A „Publikálj vagy pusztulj!” jelszótól a részvételi vagy nyílt tudományig

Egy szerző produktivitása függ (többek között):

- ❑ a kutató egyéni kvalitásától (nyelvtudás, a területen eltöltött idő stb.),
- ❑ a kutatási terület sajátosságaitól,
- ❑ a kor jellemző, uralkodó kommunikációs lehetőségeitől, az együttműködés formájától, minőségétől:
 1. hivatkozás – láthatatlan kollégium;
 2. társszerzőség = dokumentált informális kommunikáció – Price ezt a folyamatot tekinti a kis tudományból a nagy tudományba való átmenet legjellemzőbb tulajdonságának (nagy tekintélyű professzor → kutatócsoport vezetője; tanítványok serege veszi körül → a láthatatlan kollégium vezető kutatója; nehéz körülmények között, mellőzve dolgozik → óriási összegek árán fenntartott intézményekben dolgozik; magányos farkas, független → elismert és ismert személyiség, aki a társadalomban fontos funkciókat tölt be);
 3. a KOOPERÁCIÓ ÚJSZERŰ FORMÁI – az adattömeg magas érték-hozzáadású feldolgozása a kooperáció újszerű formáit és egyre több szakértő összehangolt munkáját igényli, hogy elkerülhetőek legyenek a felesleges párhuzamosságok, és biztosítható a szükséges „humán infrastruktúra” – megfelelő minőségben, mennyiségben és diszciplináris sokszínűségben – a világméretű kutatóközösségek megkerülhetetlen feladata az adatbázisok közös gyarapítása és felhasználása.

A „humán erőforrások biztosítása”

Kihívás:

„A tudósok lényegesen gyorsabban hozzák létre az új adatokat, mint ahogy azokat elemezni tudnák. Az eredmény leginkább az optikai csalódásra hasonlít.” (Hugh Kieffer – idézi: Z. Karvalics [2008])

„... a tudomány kontrollválsága ma nem a meglévő eredményekhez való hozzáférés akadályai környékén keresendő, hanem áttevődött az új tudások létrehozhatóságának és a tudomány által megtermelt jeltömeg tudássá transzformálásának színtereire.” (James R. Beniger – idézi: Z. Karvalics [2008])*

A „humán erőforrások” biztosításának lehetőségei:

- intenzifikálás – az azonos kutatási területen dolgozó kutatók összekapcsolása;
- szakosodás a kutatás folyamán: adatmenedzserekre és feldolgozásban érintettekre;
- interdiszciplináris kutatócsoportok létrehozása;
- virtuális együttműködési formák bővülése;
- a „hobbytudomány” képviselőinek bevonása;
- az „állampolgári-részvételi tudomány” kiteljesítése;
- az innovatív megoldásokkal motivált hálózati közösség bevonása;
- a 12–18 éves korosztály, illetve tanáraik kutatásba való bekapcsolása.

* Z. Karvalics László: Az adatsilóktól a tudomány kontrollforradalmáig. – In: *Magyar Tudomány*, 2008. 3. sz. p. URL: <http://www.matud.uif.hu/08mar/13.html>

A részvételi vagy nyílt tudomány

A részvételi vagy nyílt tudomány létrejötte

1. fölértékelődik a tudománynak az az ága, amelyik azzal foglalkozik, hogyan nyerhető ki a „nyers jeltömegeből hasznosítható tudás”;
2. jellemző a decentralizáltabb, demokratikusabb tudástermelési modellek keresése;
3. a tudományban foglalkoztatottak extenzív növelésének elvi-logikai végső határa a Föld teljes népessége.

Az e-science világának jellemzői:

- a digitális technológia eredményeként az adatok mennyisége, illetve sokfélesége ugrásszerűen növekszik;
 - komplex problémák megoldásán dolgozhatunk – eltérő természetű és óriási mennyiségű kísérleti, számítási és más adatforrások mozgósítása révén, helyi, intézményi és nemzeti erőforrások „összeépítése” segítségével (beleértve a kutatótársakat is);
 - a kutatóközösségek teljes behuzalozásával lerövidül a megszülető eredmény és az ahhoz való hozzáférés közti idő;
 - nagy volumenű és bonyolult projektek és folyamatok gondozása válik lehetővé – diszciplináris és földrajzi határok nélkül;
 - kiteljesedhet a kapcsolat a már publikált és a még nyers, de már megszületett eredmények, az alap- és az alkalmazott kutatás, illetve a kutatás és az oktatás kulcsszereplői között – a kétirányú kapcsolat megerősítésével;
 - a számítási kapacitás megsokszorozódása eredményeként a megválaszolhatóvá vált kérdések száma és fajtái robbanásszerűen megnövekednek, a válaszidők hihetetlenül lerövidülnek;
 - a különböző kormányok által e-tudományra szánt források összege növekszik.
-

„A tudomány átlépett a korábbi diszciplináris állapoton”*

A diszciplináris felosztást meghaladó tudományfilozófiai megközelítés lényege:

- ❑ a kutatás alapegysége már nem a diszciplína, nem is a diszciplínák közötti vagy fölötti valamely terület, hanem a projekt;
- ❑ a diszciplína képviseli a szigorú, módszeres, fegyelmezett kutatást, az interdiszciplinaritás a csapongó újat;
- ❑ a tudomány lényegéhez tartozik mindkét oldal egyidejű jelenléte anélkül, hogy ez tényleges belső ellentmondást okozna – inkább komplementer oldalakról lehet szó, melyek nélkülözhetetlen belső feszültséget okoznak ...

Ma a kutatás komplexitása és a társadalmi igények megkövetelik, hogy az egyetemi és az akadémiai szféra megőrizze a Mode 1 típusú kutatásokat, de fölvállalja a feladatorientált, minden diszciplináris határt ledöntő, Mode 2 típusú kutatást.

*Gibbons – Limoges – Nowotny – Schartzman–Scott–Trow [1994] – idézi: Palló Gábor: Enciklopédizmus, diszciplínák, interdiszciplínák, projektek [Palló Gábor összefoglalása az MTA Filozófiai Kutatóintézetében zajló „A 21. század tudományrendszere” című akadémiai nagyprojekt eredményeiről]. – In: *Világosság*, 46. évf. 2005. 9. sz. p. 19-30. URL: <http://www.vilagosság.hu/pdf/20050929102518.pdf>

A tudományművelés diszciplináris és nem diszciplináris módja

MODE 1 – a tudományművelés diszciplináris módja

- a kutatás alapvetően diszciplinát épít;
- a tudomány diszciplináris struktúráját követi: olyan témákat dolgoz ki és olyan módszereket alkalmaz, amelyeket a diszciplína belső összefüggései szabnak meg és irányítanak;
- központosított szervezésű egyetemeken végzik;
- egyéni kezdeményezésem és kreativitáson alapul, minőségellenőrzését maguk a tudósok végzik;
- a tudástermelés klasszikus módja kétlépcsős logikát követ: először a diszciplinán belül megszületnek bizonyos tudományos eredmények, az alapkutatás vagy tiszta tudományos kutatás eredményei, majd ezeket második lépésben alkalmazzák;
- ez a logika hozta létre a jól ismert tudományos intézményrendszert, a hozzá idomuló finanszírozási megoldásokat, a diszciplinán alapuló szakmastruktúrát.

MODE 2 – a tudományművelés nem diszciplináris módja

- az ismeret hasznosításának igénye hozza létre;
- a kutatási célt nem a diszciplína, a tudósközösség határozza meg – a társadalom egészének vagy egy-egy szegmensének tudásigényét elégíti ki, magát az igényt is gyakran maga találja / fogalmazza meg;
- a megrendelő lehet az ipar, a kormányzat, privát érdekeket éppúgy szolgálhat, mint közösségeket, államit, katonait stb.;
- a kutatás eleve gyakorlatias célt tűz ki, és a hiányzó ismeretet saját szükségleteinek megfelelően pótolja, anélkül, hogy a Mode 1-ben működő kétlépcsős logikát használná;
- az alkalmazott és a tiszta tudományos eredmény megkülönböztethetetlené válik;
- a feladat rendszerint nem esik valamely diszciplína védett hatókörzetébe, de még csak nem is két diszciplína érintkezési pontjára;
- az ilyen ismereteknek nem kell felölelniük az egész diszciplinát;
- szervezete diverz, sokféle formát vehet fel a feladat természetétől függően, és sokféle specialistát foglalkoztat;

A projekt jellemzői és a MODE 2 kutatója

A projekt jellemzői

- pontosan definiált kutatási feladat megoldását vállalja el;
- a módszereket, a szükséges felszerelést és kutatói állományt előre megtervezi, maga verbuválja, és ennek alapján kiszámítja a költségigényt;
- a finanszírozó elbírálja ennek realitását, és a maga céljaival egybevetve dönt a kutatás megindíthatóságáról;
- a projekt mérete igen különböző lehet, a diszciplináris kutatásoknál megszokott mérettől a komoly állami vagy ipari költségvetési tételekig (az eredmény a társadalomra lényeges befolyást gyakorolhat, például a Human Genom Project);
- személyi összetétele igen változatos szakmák képviselőiből verbuválódhat;
- fontos irányítói a tudományos menedzser és a kommunikációs szakember, aki a megrendelők és a kutatók közötti interfészt biztosítja;
- az interdiszciplinaritást a célkitűzéssel és a specialisták összefogásával éri el, nem az új diszciplinaként is felfogható interdiszciplínával;
- nem csak egyetlen projektet foglal magában, hanem esetleg rugalmasan változó projektek egész csokrát;
- olyan tudástermelés folyik általa, amelynek eredményességét nem a kollégák értékelésén, a peer review-n alapuló publikációkban mérik, hanem a piaci eredményeken, társadalmi elfogadottságon, politikai sikeren stb.

A MODE 2 kutatója

- a kutatásához olyan specialista kell, aki nagyon jól ért egy egészen szűk területhez;
- konzultánsi feladatot is elláthat;
- szűk területének specialistájaként kreatív munkára képes anélkül, hogy valamely diszciplinához kötődne;
- a specialistaként dolgozó kutató eltérő karriermintát követ – nem szükségképpen dolgozik az egyetemi, kutatóintézeti szférában;
- nagyon mobilitással rendelkező tudományos kisvállalkozóvá alakul – kilép a Humboldt-egyetem falai közül.

Kutatásmódszertani tanácsok

A tudományművelés diszciplináris és nem diszciplináris módja több tanúságot is rejt a kutató számára:

- az a kutató van előnyben, aki több tudomány diszciplináris ismereteivel is rendelkezik;**
 - aki egy kisebb területen „fel tud jutni a csúcsra és ott is tud maradni”;**
 - aki tudását kreativitással tudja ötvözni,**
 - aki képes a folyamatos tájékozódásra, ismeretei megújítására – nem csak saját tudományterületén;**
 - aki tud és szeret másokkal együtt dolgozni, képes az együttműködésre, tudása megosztására.**
-

Kutatásmódszertani tanácsok – hivatkozások

A kooperáció és együttműködés újszerű formái nem teszik fölöslegessé a hivatkozásokat, sőt az eredményes együttes munka egyik fő kritériuma a kölcsönös elismerésnek ez a formája – ezért:

- minden olyan szerzőre / szakirodalomra hivatkozni kell az irodalomjegyzékben és lábjegyzetekben, akinek a gondolatait felhasználtuk (kivéve: az eponimák);
 - az idézett publikációk szerzői, címei, megjelenési helyei és ideje alapján megállapíthatónak kell lennie, hogy mi dolgozatunk tárgya, problémaköre;
 - egy dolgozathoz annyi irodalmat kell felhasználni, és leírni a hivatkozásokban, hogy abból rekonstruálni lehessen dolgozatunk tartalmát;
 - a tudományos közlemények irodalomjegyzékéből és lábjegyzeteiből hasznos információkat nyerünk arról, hogy mely szerzők foglalkoznak a bennünket érdeklő témával, milyen műhelyek, kutatóintézetek dolgoznak a tudományterületen;
 - statisztikusan a legtöbbet idézett publikáció / könyv, folyóirat képviseli a legjobb minőséget;
 - a témánkkal foglalkozó szerzők és tudományos műhelyek ismeretében további releváns irodalomhoz juthatunk.
-

Kutatásmódszertan – az idézés indokai

- tiszteletadás,
 - rokon témák eredményeinek elismerése,
 - módszerek, berendezések azonosítása,
 - olvasási háttér biztosítása,
 - a szerző saját munkájának helyesbítése,
 - mások munkájának helyesbítése,
 - korábbi munkák kritizálása,
 - állítások, érvek alátámasztása,
 - figyelem felhívása elkövetkező munkákra,
 - figyelem felhívása szűk körben terjesztett, vagy gyengén referált munkákra,
 - adatok, tények hitelességének alátámasztása,
 - eredeti közlemény azonosítása,
 - eponym fogalmakat vagy elnevezéseket használó eredeti közlemény azonosítása, (görög; epi=-ról, -ről; onyma=név; eponima = olyan személy neve, aki egy időszak, egy irányzat, egy iskola, vagy egy fontos új paradigma névadója – pl. Einstein relativitáselmélete),
 - mások munkájának kétségbevonása,
 - prioritási igények vitatása.
-

Kutatásmódszertan – az idézés szerzői jogi szabályai

Az idézés fajtái

- ❑ **tartalmi idézet** = a szerző gondolatát, gondolatmenetét vesszük át írásunkba – nem kell idézőjel – a forrásmegjelölés kötelező
- ❑ **szó szerinti idézet** = a szerző gondolatát az eredeti szöveghez híven, pontosan vesszük át írásunkba - idézőjel szükséges - pontos forrásmegjelölés kötelező

Szerzői jog

- ❑ A szellemi termékeket törvény védi, csak a tulajdonos rendelkezhet vele.
- ❑ A közzététel és terjesztés joga a tulajdonost illeti. Ezért a szerző engedélye nélkül nem tölthető fel bármi az internetre.
- ❑ A jogvédett műveket a szerzővel vagy a kiadóval kötött megállapodás alapján lehet közzétenni. Részleteket oktatási célra pontos hivatkozással fel lehet használni.
- ❑ Az 1999. évi LXXVI. tv. a szerzői jogról kimondja: a jog elévül a szerző halálát követő 70. év elteltével.
- ❑ A magyar szerzői jogi törvény: http://www.complex.hu/kzldat/t9900076.htm/t9900076_0.htm
- ❑ A törvényt kihirdetése óta többször módosították, aktuális szövege a magyarorszag.hu portál Jogkereső menüjéből érhető el.

Az idézés szerzői jogi követelményei – Szjt. 34.§ (1)

- ❑ Az idézés = szabad felhasználás – kötelezően betartandó szabályokkal:
- ❑ „34. § (1) A mű részletét - az átvevő mű jellege és célja által indokolt terjedelemben és az eredetihez híven - a forrás, valamint az ott megjelölt szerző megnevezésével bárki idézheti.”*
- ❑ a műnek csak kisebb részlete idézhető, az eredetihez híven, pontos forrásmegjelöléssel, jól láthatóan elkülönítve a saját írástól, az idézési céljainak / indokainak megfelelően, e cél által indokolt terjedelemben,
- ❑ csak saját alkotómunka eredményeként létrejött műben lehet idézni.

* 1999. évi LXXVI. törvény a szerzői jogról. URL: http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=99900076.TV

Kutatásmódszertan – a másolatkészítés szerzői jogi követelményei

1999. évi LXXVI. törvény a szerzői jogról

- „35. § (1) Természetes személy magáncélra a műről másolatot készíthet, ha az jövedelemszerzés vagy jövedelemfokozás célját közvetve sem szolgálja. E rendelkezés nem vonatkozik az építészeti műre, a műszaki létesítményre, a szoftverre és a számítástechnikai eszközzel működtetett adatbázisra, valamint a mű nyilvános előadásának kép- vagy hanghordozóra való rögzítésére.
- (2) Teljes könyv, továbbá a folyóirat vagy a napilap egésze magáncélra is csak kézírással vagy írógéppel másolható.”*

Tehát:

- **TILOS ÉS BÜNTETENDŐ:** teljes könyv, kotta, szoftver, digitális adatbázis másolása
- **SZABAD:**
 - természetes személynek,
 - magáncélra,
 - pl. fénymásolás, CD-re másolás, letöltés,
 - ha nem szolgálja jövedelemszerzés, jövedelemfokozás célját.

* 1999. évi LXXVI. törvény a szerzői jogról.

URL: http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=99900076.TV

A válogatás / értékelés nehézségei

Hiteleshelyek:

- ❑ az információt / forrást előállító intézmények: minisztériumok, közjogi intézmények, országos közintézmények, önkormányzatok, cégek, vállalatok
 - ❑ kutató intézetek, intézmények (MTA, felsőoktatás, iskolák, ipari, mezőgazdasági stb. üzemek stb.);
 - ❑ a dokumentumokat, információkat gyűjtő, rendszerező és szolgáltató közgyűjtemények / a kutatás intézményei: könyvtárak, múzeumok, levéltárak, dokumentációs intézmények.
-

Kutatásmódszertani tanácsok – a művek értékelése

A művek értékeléséhez elengedhetetlen a szakmai hozzáértés, a témában való jártasság, olvasottság!

Fogódzók:

- induljon ki a tanára által javasolt irodalomból vagy a legfrissebb összefoglaló műből, ezek rejtett bibliográfiájából újabb releváns művekre, szerzőkre lelhet;**
 - az újdonságok kiválasztásában – az időben való visszafelé haladás mellett – segíthet az új fogalmak, új terminológia megjelenése;**
 - az értékelő válogatást segítik a tudományometriai / statisztikai módszerek: pl. a magfolyóiratok alkalmasak az alap irodalom kiválasztásában, a folyóiratok, folyóiratcikkek minősítésében, a hivatkozások a szerzők megítélésében;**
 - a legutóbbi szakmai konferenciák összegző áttekintései segítenek a téma forró pontjainak, illetve a tudományterület kutatóinak megtalálásában.**
-

Kutatásmódszertani tanácsok – személyes keresőprofil kialakítása

Minden egyes téma / probléma kutatásánál!

A számok csak hozzávetőlegesek, tudományterülettől függően más-más lehet!

- a téma/probléma szabatosan megfogalmazott címe;**
 - 5-10 szerző neve, akik a témában a legfontosabb műveket írják;**
 - a tárgyban legismertebb 5-10 közlemény adatai;**
 - 10 vagy több jellemző szó, kifejezés, amelyek a tárgyhoz tartozó cikkek címeiben előfordulnak;**
 - kutatóközösségek, intézmények, egyetemek, kiadók, akik az adott tudományterületen dolgoznak;**
 - kongresszusok, konferenciák, iskolák, amelyek rendszeresen a téma körében üléseznek;**
 - kiadók, folyóiratok, amelyek a témában megjelenő irodalmat gondozzák;**
 - tudományos- és szakkönyvtárak, valamint más közgyűjtemények adatbázisai és portáljai;**
 - az előbbiek honlapjai az interneten.**
-

A hozzáférés lehetőségei: közgyűjtemények – a könyvtár

- ❑ Miért a könyvtár?
 - ❑ *a kollektív tudásmennyiség nő* – a nemzeti könyvtárak rendszerei biztosítják a számbavételt (patriotika irodalom), gyűjtést (kötelezpéldány-rendeletek), megőrzést (archiválás, digitalizálás, restaurálás, csak helyben használat az OSZK-ban);
 - ❑ *a tudáshalmaz átláthatatlan* – strukturálását a könyvtárak végzik: nemzetközi szabványosítás, feltárás (metaadatok), elemzés, rendszerezés, tájékoztatás a megjelenő új dokumentumokról (adatbázisok, Magyar Nemzeti Bibliográfiák rendszere);
 - ❑ *a hozzáférés az egyénnek megfizethetetlen* – az emberiség dokumentumokban megtestesülő tudásához való csaknem ingyenes hozzáférést mindenkinek, bárhol a könyvtárak rendszere biztosítja: szolgáltatások (kölcsonzés, helyben használat, könyvtárközi kölcsönzés stb.);
 - ❑ *az egyén tudása folyamatosan csökken, a fenntartható (innovatív, inkluzív) növekedés / fejlődés központi kérdése: az iskolai tudás tanításának / megszerzésének mikéntje, a médiakompetencia, a multiműveltség, amely lehetővé teszi az élethosszig történő tanulást* – ehhez egyre nagyobb szükség van közvetítőkre, ezek egyike a könyvtár–eredményeként egyre erősödik a kutatók és a könyvtárak, az oktatás és a könyvtárak közötti kapcsolat.
-

A magyar könyvtári rendszer

A MAGYAR KÖNYVTÁRI RENDSZER TAGJAI

- **nemzeti könyvtáraink:**
 - **Országos Széchényi Könyvtár – www.oszk.hu**
 - **Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtár – www.lib.unideb.hu**
- **országos szakkönyvtárak**
- **felsőoktatási könyvtárak**
- **közkönyvtárak – megyei, városi, községi könyvtárak**
- **iskolai könyvtárak**
- **egyházi könyvtárak**

Bármely könyvtár adatbázisát böngészve közvetve az egész könyvtári rendszer szolgáltatásait vesszük igénybe, beiratkozott olvasóként pedig bármelyik könyvtárban található dokumentumhoz hozzájuthatunk a könyvtárközi kölcsönzés segítségével – a külföldi könyvtárakéhoz is.

Könyvtárak Egerben

Bródy Sándor Megyei És Városi Könyvtár – <http://www.brody.iif.hu>

Bródy Sándor Megyei És Városi Könyvtár Közigazgatási Részlege – <http://www.brody.iif.hu/hu/node/163>

**Eszterházy Károly Főiskola Tittel Pál Könyvtár És Médiacentrum –
Eklektika A Tudásportál – <http://eklektika.ektf.hu/>**

Főgyházmegyei Könyvtár – <http://www.efkt.hu/>

Heves Megyei Levéltár – <http://konyvtar.hu/konyvtar/94>

EKLETIKA
KÖNYVTÁR &
FELSŐOKTATÁS

tudásportál

AZ ESZTERHÁZY KÁROLY
FŐISKOLA KÖNYVTÁRÁNAK
GONDOZÁSÁBAN

TITTEL PÁL KÖNYVTÁR ÉS MÉDIACENTRUM – <http://eklektika.ektf.hu/>

A könyvtár:

- információs-kommunikációs centrum
- információs-dokumentációs centrum
- tanulási és kutatási módszertani műhely
- közösségi tér: „dolgozószoba és impulzív rekreációs hely”
 - fizikai: oktatás, tanulószoba, rendezvénytér, gyakorlóhely, találkozó és tanácskozóhely, otthon
 - virtuális: tájékozódás, tanulás, kutatás

A könyvtárról, a portáljáról, a katalógusairól, adatbázisairól tájékozódjon az alábbi vázlatból:

Könyvtári ismeretek magyar szakos hallgatóknak (Kun Zsuzsanna, 2014. szeptember)

http://eklektika.ektf.hu/sites/default/files/2014_konyvtarismeret_magyar_szakosoknak.pdf

További tanulmányozandó vázlatok

A könyvtárról, a portáljáról, a katalógusairól, adatbázisairól tájékozódjon az alábbi vázlatból:

Könyvtári ismeretek magyar szakos hallgatóknak (Kun Zsuzsanna, 2014. szeptember)

http://eklektika.ektf.hu/sites/default/files/2014_konyvtarismeret_magyar_szakosoknak.pdf

Könyvtári alapfogalmakról: ismeret – mű – dokumentum – és azonosíthatóságuk a szurrogátum által, a művek kereséséhez / azonosításához / leírásához szükséges tartalmi és formai adatok tájékozódjon az alábbi vázlatból:

Könyvtári ismeretek közgazdasági képzésben résztvevő hallgatóknak a Tanulás- és kutatómódszertan című tantárgyhoz (Tamásné Fekete Adrienn, 2014. február 25.)

http://eklektika.ektf.hu/sites/default/files/2014_februar_tanulas_es_kutatasmodszertan.pdf

**Tanács a tanuláshoz:
minden linket nyisson meg,
tájékozódjon az oldalon, illetve
böngésszen a katalógusokban.**

Köszönöm a figyelmet!

Tamásné Fekete Adrienn
adritamasne@gmail.com

